

Remissvar från Landspartiet Svenska Samer, 2017-10-05

Delbetänkande SOU 2017:60 Utredningen om en stärkt minoritetspolitik;
Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (Ku2017/01534/DISK)

Kulturdepartementet
Kopia till Sametinget
Sänd med e-post och post

Inledning

Vid Sametingets plenum i Giron 2-5 oktober 2017 har ett uttalande angående Sametingets remissvar behandlats som ett extra ärende, där plenum beslutat att ställa sig bakom den *sammanfattning av Sametingets remissvar som lyfts i plenum*. Vi vill därför inledningsvis hänvisa till Sametingets uttalande¹, vars innehåll vi i Landspartiet Svenska Samer stödjer. Vi vill dock poängtera att det enbart var detta uttalande som behandlades och inte Sametingets remissvar i sin helhet. Detta var ej klarlagt vid tiden för plenum.

Vi i Landspartiet Svenska Samer lämnar därför även in ett eget remissvar då tiden och Sametingets arbetssätt gällande remissvaret varit för alldeles för kort för oss som enskilda sametingspolitiker och som parti att delta i på ett tillfredsställande sätt. Vi har inte haft möjlighet att arbeta med det remissvaret inom de tidsramar vi getts. I det utkast av Sametingets remissvar vi sett framförs även kritik mot utredarens tillvägagångssätt angående samiskt språkcentrum (avsnitt 10.2.1), en uppfattning vilken vi i Landspartiet Svenska Samer inte delar.

Vi menar att utredningen som gjorts angående samiskt språkcentrum är mycket bra. I övriga delar där vi hunnit läsa ett utkast av Sametingets remissvar är det starkt och bra formulerat.

Våra synpunkter i korthet

Landspartiet Svenska Samer välkomnar utredningen som ämnar stärka minoritetspolitiken. Det är dock beklagligt att Sametinget, som en företrädare för det samiska folket, inte involverats i utformandet av direktiven för utredningen på ett tidigt stadium. Utredningen är väldigt omfattande och enligt vad vi kunnat utläsa anser vi att förslaget ger, om den antas på samtliga punkter, ett stärkt skydd avseende de frågor som rör samer.

Vi har dock ett antal viktiga synpunkter som vi särskilt vill framhålla. Framför allt motsätter vi oss utredningens förslag om att ansvaret för myndighetsfrågor ska fräntas Sametinget genom inrättandet av en särskild myndighet för minoritetsuppföljning. Vi menar att vi hellre ser en utveckling, där Sametinget ges utökat ansvar och där rätten till självbestämmande respekteras. Vidare vill vi poängtera att det samiska folket innehar urfolksstatus i Sverige

---

¹ Plenums uttalande angående remissyttrande om delbetänkande SOU 2017:60
<https://www.sametinget.se/116603>

och ska därför respekteras och ges det fulla skydd som denna status innebär, inom alla områden.

Våra synpunkter

Det samiska folkets urfolksstatus

Landspartiet Svenska Samer vill poängtera att det samiska folket innehar urfolksstatus i Sverige och ska därför respekteras och ges det fulla skydd som denna status innebär, inom alla områden. För oss är det en självklarhet att detta ska beaktas i det fortsatta arbetet.

Vad vi kan se i utredningen, så framgår det på ingen punkt att ändra begreppet "minoritet" till "urfolk" för Sveriges samer. Detta borde utredaren ha lyft och poängterat att det här är något som Sametinget och det samiska folket påtalat. Vi anser därför att kulturdepartementet skyndsamt tillsätter en utredning visavi minoritetslagen och minoritetspolitiken i stort.

De samiska språken – vårt samiska språk!

Vårt språk är lika mycket värt som andra språk. För individen ska rätten att återta och utveckla sitt samiska språk vara en självklarhet. Ett återtagande av ett språk är en lång väg och kräver insatser på alla nivåer. För oss i Landspartiet Svenska Samer är det självklart att det är samerna själva som ska äga språkfrågan. **Att öka det språkliga självbestämmandet är en nödvändighet.**

Med det menar vi att:

- de mål för språkarbetet som Sametinget beslutar om, ska även få status som nationella mål för urfolket samerna.

Sametingets språkpolitiska handlingsprogram ska gälla som nationellt handlingsprogram.

Alternativt ska Sametinget, tillsammans med regeringen, utarbeta ett nationellt handlingsprogram med tillhörande budget för de samiska språken. Tillsammans med en samisk språklag skapas då en reell möjlighet att nå en positiv utveckling för alla samiska språk. Det har Sverige råd med. Ett levande språk talas av barn. En förskola på samiska, tillsammans med stöd för småbarnsföräldrar att utveckla sitt språk, är viktigast.

I utredningens kapitel 12.3 föreslås att regeringen snarast bör ta initiativ till att utforma ett långsiktigt bevarandeprogram för Sveriges nationella minoritetsspråk. Det är ett förslag i rätt riktning men för urfolket samerna ska självklart Sametinget ha en ledande roll i att forma språkpolitiken. Enligt Sametingslagen 2 kap 1 § ska Sametinget "fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet".

Vad gäller språk ska **alla samiska språkvarieteter** beaktas – som en konsekvens kräver det utökade resurser, mera än att behandla samiskan som "ett" språk.

Utbildning med s.k. Full immersion-metodik – kraftfulla satsningar krävs

Vi i Landspartiet Svenska Samer anser att krav bör ställas på både förvaltningskommuner och Sameskolstyrelsen (Sams) att de ska **erbjuda förskola med språkbadsmetodik, full immersion-metodik**. Dvs. **det räcker inte** att ändra §17 (sid 26 i utredningen) inkl 8 kap §12a skollagen (sid 28 i utredningen) till "*... hela eller en väsentlig del av utbildningen sker på ... samiska*". **Detta är i och för sig en mycket bra och efterfrågad förändring**, men det borde **dessutom fastställas föreskrifterna att detta ska ske med genomtänkt pedagogik enligt språkbadsmodellen**, se de 8 nedersta raderna på sid. 331 av Leena Huss (bilaga 2):

"Många undersökningar har visat att det inte är lätt att revitalisera språk endast med hjälp av formell skolundervisning, där stöd för ett minoritetsspråk dessutom ofta ges i en för liten omfattning.¹⁶ Ett sätt att i skolans och förskolans värld ge ett starkare stöd och att skapa fredade zoner för hotade språk är att använda språkbadsmetodik, något som ursprungligen utvecklades i Kanada. I revitaliseringssammanhang innebär det att barn utan tidigare kunskaper eller med svaga kunskaper i sitt ursprungsspråk undervisas på det språket från allra första början. Lärarna är tvåspråkiga och använder språkbadspråket konsekvent, medan barnen får använda sitt starkare språk så länge de behöver det. Språkbadet erbjuder barnen en trygg miljö där de så småningom tillägnar sig sitt ursprungsspråk."

En idé är att Sameskolstyrelsen (Sams) tillsammans med Skolverket tar fram metod och utbildning av personal enligt aktuell kunskap och forskning.

Sameskolan ska också ha sin **utbildning från förskoleklass till årskurs 6 enligt språkbadsmetodik**.

Landspartiet Svenska Samer vill, förutom utbildning med full-immersionsmetodik, även framhålla vikten av satsningar på **fjärrundervisning, integrering och språkbadsveckor**. Vårt förslag är därför att Utbildningsdepartementets utredning som ser över vissa frågor inom utbildningsområdet som rör nationella minoriteter skyndsamt ska få ett tilläggsdirektiv. Direktivet ska innehålla behovet av ett större grepp om utbildningsfrågorna, så att ovanstående frågor utreds och blir praktiskt genomförbara för skolan. Vi kan inte fortsätta att låta form och formella hinder stå i vägen för våra barns rätt till sitt språk.

Sametingets språkpolitiska handlingsprogram

Landspartiet Svenska samer vill betona och lyfta fram hela Sametingets språkpolitiska handlingsprogram och särskilt insats 1: **Förstärkande och förtydligande av samiska språkrättigheter genom en samisk språklag**.

Samerna är ett folk och ett urfolk. Samiska som status är fastlagd i språklagen och i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Sametinget har till ansvar att leda det samiska språkarbetet. För samerna är språket och dess revitalisering och användning av central betydelse. Sametinget har tagit fram en språkpolitisk handlingsplan som tydliggör vilket arbete man vill se. Sammanlagt lägger detta grunden för, och tydliggör behovet av en särskild samisk språklag. Vi anser att även denna fråga skyndsamt ska läggas på en utredare

att utreda i likhet med frågan om samerna som urfolk visavi minoritet. Givetvis ska Sametinget konsulteras i utarbetandet av utredningsdirektiven.

Självbestämmande

Självbestämmanderätten för det samiska folket är något som måste lyftas och respekteras. Här vill vi särskilt hänvisa till Sametingets remissvar som påtalar detta.

Punkt 4.3.2 s. 100 "Ett förtydligande av vad det innebär att samråda"

Landspartiet Svenska Samer vill påpeka att det "inflytande i frågor som berör dem", dvs. som berör det samiska folket, som de så kallade samrådsgrupperna i förvaltningskommunerna utövar **hittills inte fungerat bra**.

I dagsläget får samrådsgrupperna sitta och diskutera inom sig hur den "minoritetspott"-pengar som kommunen fått ska hanteras – ofta delas pengar ut till mer eller mindre tillfälliga projekt. Dessa samrådsgrupper ska naturligtvis kunna vara rådgivande i kommunerna rörande vilka kommunala beslut som helst, oavsett minoritetspengar eller inte.

Minoritetspengapotten, som alla förvaltningskommuner får, ska naturligtvis i så stor utsträckning som möjligt användas inom kommunens verksamhet i förskola, omsorg och annat där det behövs för att stärka språket och kulturen. Samråden med minoriteterna ska också ske i **alla frågor** där det är relevant eller där samer själva så önskar.

Vi vill även poängtera att de samrådsgrupper som finns runtom i förvaltningskommunerna fortfarande är bakbundna till de folkvalda kommunpolitikerna, och det finns inget i dagens regelverk som kräver att kommunpolitikerna ska följa samrådsgruppens vilja. Detta kan i förlängningen i en mera SD-vänlig kommun, användas emot samiskt inflytande som ett led i att motarbeta de samiska intressena.

Punkt 4.3.3 "Minoritetsorganisationers förutsättningar behöver stärkas"

Sametinget har under några år haft riktade utbildningar om samråd med samiska representanter. För oss i Landspartiet Svenska Samer är det en självklarhet att som ett led i ett ökat självbestämmande att **frågor och anslag som omfattar samer och samiska språket ska hanteras utav Sametinget även i framtiden, samt att riktade resurser tilldelas för detta arbete**.

Punkt 4.3.5 "Statsbidrag till nationella minoritetsorganisationer"

Här reagerar vi på att samiska urfolksorganisationer inte finns med. Här ska naturligtvis alla **samiska riksorganisationer** inkluderas: Svenska Samernas Riksförbund (SSR), Same Ätnam, Landsförbundet Svenska Samer (LSS), renägarförbundet, Sáminuorra, Samernas idrottsförbund (SSIF) m.fl. Även andra samiska föreningar som Niejda m.fl. bör inkluderas.

Det anslag som omfattar urfolket samerna ska även i framtiden hanteras av Sametinget och inte av någon annan myndighet.

Punkt 5.2 "En nystart för uppföljning och samordning av minoritetspolitiken"

Utredaren föreslår att en särskild fristående myndighet inrättas och som därmed skulle frånta Sametinget det uppföljningsansvar som de delar med Länsstyrelsen i Stockholms län.

Landspartiet Svenska Samer motsätter sig utredningens förslag om att ansvaret för myndighetsfrågor ska fråntas Sametinget genom ett inrättande av en fristående myndighet för minoritetsuppföljning. Vi anser att man istället bör arbeta för ett ökat samiskt självbestämmande, med ett ökat ansvar, ökade resurser och ökat inflytande i alla frågor som berör det samiska folket. Vi stödjer således inte utredarens förslag om att inrätta en fristående myndighet.

Vidare bör de delar av Sametingets remissvar angående avsaknaden av överklagandemöjligheter poängteras och tas i beaktande.

Avsnitt 6.2.2 "Benämningen kulturarvsspråk bör övervägas i utbildningssammanhang"

Under detta avsnitt förslår utredaren att regeringen bör överväga att komplettera begreppet modersmål med begreppet kulturarvsspråk för de nationella minoritetsspråken i lagstiftning som rör skola och förskola.

I skollagen benämns begreppet modersmål både inom förskolan och skolan och är etablerade benämningar både för föräldrar och elever-barn. Landspartiet Svenska Samer finner därför inte någon anledning att byta ut benämningen "modersmål" till "kulturarvsspråk".

Däremot välkomnar vi undervisning och lärande utanför modersmålsämnet för övriga elever och barn så att de erhåller kulturell förståelse för de nationella minoritetsspråken och urfolksspråket samiska.

Punkt 10.2 "Utvärdering av de samiska språkcentrumen"

Utvärderingen av de samiska språkcentrumen, gjord av Leena Huss, ligger som bilaga 2 i utredningen. I det utkast av Sametingets remissvar vi sett framförs kritik mot utredares tillvägagångssätt angående samiskt språkcentrum. Detta är dock något vi inte delar. Vi menar att utredningen som gjorts angående samiskt språkcentrum är mycket bra.

Landspartiet Svenska Samer välkomnar utredningen som är välskriven, **särskilt ur ett avgörande revitaliseringsperspektiv.**

Utredningen lyfter fram språkcentrumens verksamhet i Staare och Dearn, vilket vi ser som positivt. Bildandet föregicks av en lång process där ursprunget var behovet av revitaliseringsåtgärder inom sydsamiskt område, därav nuvarande placeringsorter. Samiskt språkcentrum har dock sedan tillkomsten haft ett nationellt ansvar för alla varieteter av samiska som talas på svensk sida Sápmi.

Landspartiet Svenska Samer menar dock att Språkcentrums verksamhet bör **utökas till att finnas etablerat i fler samiska språkområden: såväl nordsamiskt-, lulesamiskt som i ume- och pitesamiskt område**. Det är viktigt att finnas lokalt som utredningen konstaterar (sid. 226-229).

Samiskt språkcentrum utgår utifrån samernas behov av revitaliseringsinsatser och samarbetar med andra samiska institutioner och organisationer för att samordna och effektivisera arbetet med att revitalisera samiska språket. Metoder som utvecklats dokumenteras och kunskap om dessa ska spridas.

De erfarenheter som Språkcentrum gjort sedan starten är entydiga: Det finns ett mycket stort behov av och en mycket stor efterfrågan på revitaliseringsinsatser för alla språkvarieteter. Verksamheten är av utåtriktad och utvecklande karaktär. Arbetsformerna har nu börjat få en tydlig struktur och det finns ett tydligt behov av att utvidga verksamheten.

I arbetet med språklig revitalisering är det absolut nödvändigt att ha ett långsiktigt perspektiv och att det finns en kontinuitet i insatserna. Sametinget genom Samiskt språkcentrum är den instans som bäst kan ha det övergripande ansvaret för ett sådant arbete. Men det är också helt avgörande att revitaliseringsarbete sker lokalt. Det är därför viktigt att nuvarande språkcentrumverksamhet utökas till att innefatta ett centrum/kontor inom fler samiska språkområden.

Ytterligare synpunkter

- Samerna är ett urfolk och ska behandlas som ett urfolk i lagen, med de utökade rättigheter som detta medför jämfört med att endast kategoriseras som en nationell minoritet.

- En samebalk eller samelag som reglerar rättigheter knutna till urfolket samerna bör utformas. I denna ska särskilt kapitel (motsvarande språklag enligt sametingets antagna Språkpolitiska handlingsprogram) reglera urfolket samernas språkliga rättigheter. Då Landspartiet Svenska Samer i föreliggande remissvar kommenterar vissa av utredningens förslag till ändringar i lagtext ingår principen om en särskild lagstiftning för samiska förhållanden även om det inte uttrycks i varje enskilt fall.

- Kap 6. Rätten till förskola på samiska ska gälla i hela landet, inte bara i förvaltningskommuner.

6.3.2. Utredningens förslag om att ändra § 17 i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk från *"hela eller delar av verksamheten"* till *"hela eller en väsentlig del"* (i skollagen) är bra, men det behövs fortfarande förtydliganden om vad detta innebär.

Landspartiet Svenska Samer menar å det bestämdaste att för att nå syftet med lagen och för att möta urfolket samernas uttryckta strävan mot språklig revitalisering ska i lag eller annan författning fastslås att "hela eller en väsentlig del" ska tolkas så att verksamheten ska bedrivas efter starka språkmodeller, så kallad full immersion-/språkbadsmetodik.

Skolverket tillsammans med Sametinget/Sameskolstyrelsen (se avsnitt om SamS) ska ges i uppdrag att utforma riktlinjer och utbildning i full immersion-/språkbadsmetodik efter vetenskapliga och praktiska erfarenheter anpassat för urfolket samernas behov.

- Grundskolan och gymnasieskolan inklusive likvärdiga skolformer ska också omfattas av urfolket samernas rätt till sitt språk. I sameskolan ska starka språkmodeller, så kallad full immersion-/språkbadsmetodik gälla. Skolverket tillsammans med Sametinget/Sameskolstyrelsen (se avsnitt om SamS) ska ges i uppdrag att utforma läroplaner, riktlinjer och utbildning i full immersion-/språkbadsmetodik efter vetenskapliga

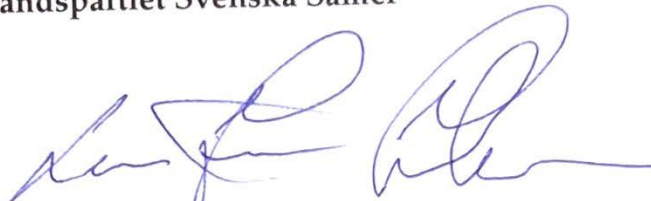
och praktiska erfarenheter anpassat för urfolket samernas behov.

Sametinget/Sameskolstyrelsen (se avsnitt om SamS) ska ges tillfredsställande resurser för detta.

- Läromedel på alla samiska språk med godkänd, officiell ortografi. Skolverket tillsammans med Sametinget/Sameskolstyrelsen (se avsnitt om SamS) ska ges i uppdrag att utforma läromedel. Sametinget/Sameskolstyrelsen ska ges tillfredsställande resurser för detta.

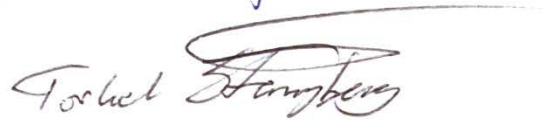
Giron 5 oktober 2017

Landspartiet Svenska Samer

Lars-Jonas Johansson

Erik-Oscar Ojersson

Carola Fjällström

TORKEL STÅNGBERG

MARIE PERSSON NJASTA